

การพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

TOURISM STRATEGY DEVELOPMENT OF BANDAN MUNICIPALITY BANPOTPISAI DISTRICT, NAKHONSAWAN PROVINCE

พชร ชมชื่น

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

63 หมู่ 4 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290

โทรศัพท์ 083-959-4998 E-mail: phatchara_012@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์นี้มีขอบเขตการศึกษาในพื้นที่ตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพบริบทของตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ และเพื่อการศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

การศึกษาในครั้งนี้ ได้ทำการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิโดยเฉพาะข้อมูลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ประกอบด้วยคำถามเปิดเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) กลุ่มประชากรตัวอย่างในการศึกษา แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ 1.กลุ่มผู้บริหาร และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบไปด้วย นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล 2.กลุ่มข้าราชการประจำของเทศบาลตำบลบ้านแดน 3.กลุ่มองค์กรทางการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด 4.กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยว ในเขตตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ รวมทั้งสิ้น 34 ราย โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้คือ เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนา และอาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นผู้ที่มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในเขตตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อและทำให้ความนิยมในการท่องเที่ยวเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์เริ่มลดน้อยลงคือ การขาดการพัฒนาในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งด้านความสะดวกสบายในแหล่งท่องเที่ยว ความเสื่อมโทรมของสิ่งก่อสร้าง ประการต่อมาคือ ปัญหาการขาดการวางแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเทศบาลตำบลบ้านแดนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวไม่เพียงพอกับการพัฒนา และประการสุดท้ายคือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประสานงานร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง

ผลการวิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ด้าน

การท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน อ.บรรพตพิสัย จ.นครสวรรค์ พบว่ายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การบริหารจัดการแบบบูรณาการ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคีเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, การพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว, การพัฒนา

Abstract

The purpose of this research was to study the context of Ban Dean Sub-district BanphotPhisai District in Nakhonsawan province. The information and documents were collected from secondary data, especially data from previous studies. Moreover, the in-depth interview consisted of open-ended questions following the key topic. The participants of the study were chosen by the purposive sampling method. They were classified into four groups: (1) management group, (2) members of the Ben Dean municipal council, (3) tourism division, (4) community leaders and stakeholders such as souvenir shops, restaurants, petrol station and hotels. The total number of people involved was 34. This study used selective criteria as follows: Participants who live in Ban Dean Sub-district, BanphotPhisai District in Nakhonsawan province. Also participating were stakeholders who have knowledge about tourism management in Ban Dean Sub-district BanphotPhisai District in Nakhonsawan province.

The findings show that problematic consequence and effective popularity of tourism in municipal Ban Dean Sub-district began to diminish because of a lack of development at tourist attractions

including cleanliness, decadence (buildings, signs, community product shops). Moreover, there was a lack of strategic planning of municipal Ban Dean Sub-district in tourism management, including a budget for development and public relations. Furthermore, members of the population were a problem concerning the coordination of tourism development in their community.

The result of this study found that strategic tourism for municipal Ban Dean Sub-district BanphotPhisai District in Nakhonsawan province that are tourism development, supporting in ecotourism activities, integral management and participations in local organizations for sustainable tourism. All of these strategies are related with local contexts. These ways will help tourism development in municipal Ban Dean Sub-district BanphotPhisai District in Nakhonsawan province as “Sustainable Tourism Development”.

Keyword: Strategic , Tourism Strategy Development , Development

1. บทนำ

จังหวัดนครสวรรค์ ในอดีตเป็นเมืองโบราณที่มีประวัติศาสตร์ซึ่งสันนิษฐานว่าตั้งขึ้นในสมัยกรุงสุโขทัย ชาวบ้านโดยทั่วไปมักเรียกกันติดปากว่าเมืองปากน้ำโพ เพราะว่าเป็นบริเวณที่แม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำยม และ แม่น้ำน่าน มาบรรจบกันเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาจึงเรียกว่าปากน้ำโพล์ และเพี้ยนมาเป็นปากน้ำโพ [1] ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถสร้างรายได้ให้ประเทศปีละหลายแสนล้านบาท ซึ่งถือว่ามีค่าสำคัญเป็นอย่างมาก [2] ในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวไทยเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการตั้งเป้าหมายของจำนวนนักท่องเที่ยวไว้ว่า อีก 5 ปี ประเทศไทยจะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัว รวมเป็น 20 ล้านคน ได้ให้หลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนเป็นการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่คำนึงถึงความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนการรักษาสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอและเป็นการสร้างผลกำไรรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่นเป็นการส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ [3]

จังหวัดนครสวรรค์จึงถือว่าเป็นประตูสู่ภาคเหนือ ทำให้เป็นศูนย์รวมความเจริญในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม การคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยว ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้จังหวัดนครสวรรค์เป็นพื้นที่การท่องเที่ยวระดับชาติ โดยจังหวัดนครสวรรค์ได้พัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดรูปแบบต่างๆ โดยพัฒนาตามเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด ถือได้ว่าเป็นการขนานรับกับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2554 – 2558

อำเภอบรรพตพิสัย เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญคือ เขาหน่อ-เขาแก้ว มีประวัติศาสตร์ที่สำคัญคือ ราวปี พ.ศ. 2449 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสต้นทางชลมารคตามแม่น้ำปิงประพาสเขาหน่อ ทรงเยี่ยมราษฎร และทรงประทับพักแรมบริเวณ ภายในวัดเขาหน่อมีจุดสำคัญต่างๆ ในการตามรอยเสด็จประพาสต้น ได้แก่ สระเสด็จ สระน้ำที่รัชกาลที่ 5 เคยสงน้ำหลังจากที่ลงมาจากเขาหน่อ รวมไปถึงสิ่งของพระราชทานที่พระองค์ท่านถวายแก่วัด [4] อำเภอบรรพตพิสัยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นของจังหวัดนครสวรรค์ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวและมีกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งเชิงธรรมชาติและเชิงประวัติศาสตร์ แต่ในระยะปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวมีจำนวนลดลงเหลือเพียงประมาณ 3,000 คนต่อปี [5] พบว่า การขาดการพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยวในด้านความสะอาด ความเสื่อมโทรมของสิ่งก่อสร้าง อาทิ อาคารสถานที่รองรับนักท่องเที่ยว ตลอดจนพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตบริเวณวัดเขาหน่อและพื้นที่ รวมไปถึงปัญหาและการบริการพื้นฐานที่ไม่เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว การขาดการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดนจึงทำให้เกิดปัญหาส่วนต่างๆ ทั้งในด้านงบประมาณ ในการดูแลจัดการมีอย่างจำกัดไม่เพียงพอต่อการพัฒนา และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย พนักงาน เจ้าหน้าที่ รวมไปถึงแรงงานในการดูแล และปรับปรุงสถานที่ไม่สอดคล้องกับปริมาณงาน และดูแลสถานที่ไม่ทั่วถึงจึงก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลบ้านแดนนั้นไม่ได้มีแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง ทำให้ส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชาชนในภาคบริการลดลง จำนวนผู้ประกอบการต่างๆ นั้นลดลงตามไปด้วย และแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมเพราะไม่มีหน่วยงานดูแล เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยว เขาหน่อ-เขาแก้ว อยู่ในความดูแลของเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ได้รับโอนภารกิจการบริหารจัดการดูแลรักษา และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากจังหวัดนครสวรรค์ แต่เทศบาลตำบลบ้านแดนขาดแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบล

บ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัยจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการกระตุ้นการท่องเที่ยวและนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวของเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ให้มีความสมบูรณ์และยั่งยืนสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาสภาพบริบทของตำบลบ้านแดน อำเภอ บรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

2.2 เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของ เทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

3. ทฤษฎี กรอบแนวคิดการวิจัยและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของ เทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ได้ อาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้ประกอบการ ศึกษา ดังนี้ แนวคิดการท่องเที่ยว แนวคิดการพัฒนาองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสร้างศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ ความยั่งยืน แนวคิดการบริหารยุทธศาสตร์แนวคิดแนวคิดการ วางแผนยุทธศาสตร์ แนวคิดการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และแนวคิด เครื่องมือในการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นั้นเป็นกระบวนการทาง สังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลักสามด้าน คือ ทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยว บริการท่องเที่ยว และตลาดการท่องเที่ยว แต่ละ องค์ประกอบย่อยๆ ที่มีความสัมพันธ์กันเป็นเหตุและผลซึ่งกันและ กัน ความแตกต่างของแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวจึงอยู่ที่ความ แตกต่างในองค์ประกอบย่อยและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั่นเอง ความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยทั้งสามเกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้ใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการหรือทัศนะ ศึกษา ซึ่งอาจเป็นการใช้ประโยชน์โดยตรงและจากการบริการที่ เกี่ยวข้อง โดยปกติทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่ไม่มีวัน หมด เพราะรูปแบบการใช้มักเป็นการสัมผัสแต่ภายนอกโดยไม่มีกร เคลื่อนย้ายทรัพยากรใดๆ หรืออาจมีการชดเชยได้อยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามในการท่องเที่ยวที่เป็นจริงนั้น การใช้ประโยชน์ของ ทรัพยากรและอาจไม่มีการคำนึงถึงการสูญเสียหรือผลกระทบที่จะ เกิดขึ้นกับระบบย่อยต่างๆ เช่น ระบบชุมชนระบบอุตสาหกรรม ฯลฯ อาจมีผลกระทบมาสู่ระบบท่องเที่ยวด้วย ดังนั้นการท่องเที่ยว ที่ขาดระบบการจัดการที่ดีเข้ามาเกี่ยวข้องจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ ประสบผลสำเร็จได้เลย นอกจากองค์ประกอบภายในระบบแล้ว การท่องเที่ยวยังมีสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีกหลาย ประการ เช่น สภาพกายภาพและระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม โครงสร้าง พื้นฐาน เศรษฐกิจและการลงทุน สังคมและวัฒนธรรมองค์กรและ กฎหมาย [6]

แนวคิดการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการ สร้างศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืนจะช่วย

สนองต่อความต้องการและแก้ปัญหาของท้องถิ่นเป็นโรงเรียน ประชาธิปไตยในระดับรากแก้วที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ทางการเมืองให้ประชาชน ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ทางการเมืองในระดับชุมชนของตน และการเข้ามาบริหารกิจการ สาธารณะต่างๆ ภายในชุมชนด้วยตนเองอีกทั้งยังช่วยปกป้อง เสรีภาพของบุคคล โดยการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและ กันระหว่างรัฐบาลส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนภารกิจ “การส่งเสริมการท่องเที่ยว” ในระดับท้องถิ่น โดยให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นวางแผนการท่องเที่ยวการปรับปรุง ดูแล บำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยว จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ตามมาตรา 16 (8) มาตรา 16 (13) มาตรา 17 (14) มาตรา 23 (19) และ มาตรา 24 (12) พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 กำหนดให้มีผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วม เป็นคณะกรรมการในทุกระดับ อีกทั้งพระราชบัญญัตินโยบายการ ท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ตัวแทนจากองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมเป็นคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยว แห่งชาติ (ท.ท.ช.) ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกลไก สำคัญในการประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ ในระดับ ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเนื่องจากเป็นผู้ดูแลฐานทรัพยากร การท่องเที่ยวและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว[7]

แนวคิดการบริหารยุทธศาสตร์ Wheelen and Hunger กล่าวว่าการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ หมายถึง ชุดของการตัดสินใจ และการปฏิบัติการต่างๆทางด้านการบริหารซึ่งเป็นตัวกำหนดการ ดำเนินงานระยะยาวของบริษัท ประกอบไปด้วยการตรวจสอบ สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน การทำยุทธศาสตร์ซึ่งเป็น แผนยุทธศาสตร์หรือแผนระยะยาว การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์และ การประเมินผลควบคุม รวมถึงการศึกษารับรู้เชิงยุทธศาสตร์ เป็นการศึกษามุ่งเน้นที่การตรวจสอบและประเมินโอกาสและ อุปสรรคหรือข้อจำกัด โดยคำนึงถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของบริษัท เป็นหลักสำคัญ แนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของการบริหารเชิง ยุทธศาสตร์ คือการกำหนดภารกิจ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของ กิจการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ และการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์จะมีผลต่อการดำเนินงานในระยะ ยาว ดังนั้นองค์กรจึงต้องมีกรวางแผนการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ การดำเนินงานตามภารกิจบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ ตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคและบด บังโอกาสในการก้าวหน้าขององค์กรได้ แนวคิดด้านการบริหารเชิง ยุทธศาสตร์นั้น จะมีความแตกต่างไปจากการบริหารโดยทั่วไป โดย ศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ตามกระบวนการหรือขั้นตอน ต่างๆ และเน้นหนักไปที่การบริหารและการบริหารภายในองค์กรแต่ การบริหารเชิงยุทธศาสตร์จะให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะปัจจัยภายนอกองค์กร หรือสภาวะแวดล้อมภายนอกด้าน ต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการแข่งขัน และสภาวะการเปลี่ยนแปลง

ของอุตสาหกรรม การบริหารยุทธศาสตร์ยังคำนึงถึงความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร (Stakeholders) และการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ยังทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงประสานหน่วยงานในองค์กรให้สามารถบริหารบริหารเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรร่วมกัน [8]

แนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ เป็นกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กร โดยกำหนดสภาพการณ์ในอนาคตที่ต้องการบรรลุและกำหนดแนวทางในการบรรลุสภาพการณ์ที่กำหนดบนพื้นฐานข้อมูลหรือรอบด้านอย่างเป็นระบบ การกำหนดแนวทางที่จะบรรลุสภาพการณ์ ในอนาคตที่ต้องการให้เกิดจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลหรือรอบด้าน คือ จะต้องคำนึงถึงสภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิด ศักยภาพหรือขีดความสามารถขององค์กร และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม การกำหนดแนวทางที่จะบรรลุสภาพการณ์ในอนาคตที่ต้องการให้เกิดจะต้องเป็นระบบคือ แนวทางที่กำหนดขึ้นจะต้องดำเนินไปอย่างเป็นขั้นตอน กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Planning Processes) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ กำหนดวิสัยทัศน์(Vision) กำหนดภารกิจหลักหรือพันธกิจ (Mission) กำหนดเป้าประสงค์หรือจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา(Goal) กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์หรือยุทธศาสตร์ (Strategy) และ กำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางการพัฒนา ความสำคัญของแผนยุทธศาสตร์ คือ เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่ช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพราะการกำหนดแผนยุทธศาสตร์นั้นให้ความสำคัญกับการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่ช่วยให้หน่วยงานในภาครัฐกิจ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนที่มีส่วนเอื้ออำนวยความสำเร็จและความล้มเหลวล้มเหลวต่อเป้าประสงค์ขององค์กร แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริม การบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management, NPM) ที่ให้ความสำคัญการปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐกิจทั้งระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยในประเทศไทยเรียกว่าการปฏิรูประบบราชการ อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐกิจยังต้องดำเนินงานตามแนวทางการบริหารบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งเป็นกระแสหลักในการบริหารรัฐกิจปัจจุบัน แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่มีส่วนช่วยยกระดับระบบการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-based Budgeting) แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่มีส่วนช่วยในการสร้างนวัตกรรม การบริหารบริหาร ซึ่งเป็นการพินิจวิเคราะห์ วางแผน และนำเสนอทางเลือกในการบริหารบริหารแบบใหม่ ๆ ที่หลุดพ้นจากกรอบพันธนาการทางความคิด อันเกี่ยวข้องกับระเบียบปฏิบัติราชการที่

ล้าสมัยและไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนแผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่มีส่วนช่วยสนับสนุนหลักการประชาธิปไตย ในแง่ของการมีส่วนร่วม (Participation) และการกระจายอำนาจ (Decentralization) ความแตกต่างระหว่างการวางแผนยุทธศาสตร์กับการวางแผนทั่วไป การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นการวางแผนเพื่อนำองค์กรไปสู่สภาพลักษณะใหม่ ก้าวสู่วิสัยทัศน์ที่ต้องการในอนาคต

แนวคิดการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นการพิจารณาและกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนาเสมือนเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบัน และเป็นการคาดการณ์เหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น การวางแผนจึงเป็นการกระบวนการทางสติปัญญาที่พิจารณา กำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน มีรากฐานการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ความรู้และการคาดคะเนอย่างใช้ดุลยพินิจ การวางแผนจึงเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ต่างๆ ในอนาคต และตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด โดยผ่านกระบวนการคิดก่อนทำ จึงกล่าวได้ว่าการวางแผน คือ ความพยายามที่เป็นระบบ (Systematic attempt) เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับอนาคต เพื่อให้องค์กรบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

แนวคิดเครื่องมือในการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เป็นกระบวนการที่เป็นระบบสำหรับการจัดประเภทปัจจัยแห่งความสำเร็จขององค์กรและมองถึงโอกาสและอุปสรรคจากภายนอกองค์กร การวิเคราะห์ SWOT ทีมผู้บริหารอาจมีทัศนคติที่แตกต่างกันจึงต้องบริหารการได้มาของความเข้าใจที่ดีกว่า และความเห็นที่สอดคล้อง หรือแตกต่างกันของคณะผู้บริหารจัดการ ในการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆนั้นสามารถส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรได้ [9] การวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ (situation analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆทั้งภายนอกและภายในองค์กรซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กรทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กรธุรกิจ และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่างๆที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรระดับองค์กรที่เหมาะสมต่อไป

พ.ศ. 2550 อารีรัตน์ โกลิทธิ และคณะได้ศึกษาปัญหาและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย[11] ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจุบัน ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย คือ การบังคับใช้และการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบังคับใช้และปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการรักษาโบราณสถาน ปัญหาดังกล่าว

ทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา คือ เกิดความ ไม่พร้อมด้านการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวซึ่งไม่เป็นไปตามสิทธิของนักท่องเที่ยวที่พึงจะได้รับ วิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว คือ ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนในพื้นที่ และแม้ว่าจังหวัดเชียงรายได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดอยู่แล้ว แต่ควรสร้างจุดเน้นของแผนดังกล่าวด้วยการให้บริการแบบ One stop service ผสมผสานกับการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย

4. วิธีดำเนินงาน

การศึกษาเรื่องการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอภรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์การวิจัยคือ ศึกษาสภาพการท่องเที่ยว และการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอภรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยดำเนินการกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล โดยมีประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) กลุ่มประชากรตัวอย่างในการศึกษา แบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านแดน ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 5 ราย กลุ่มข้าราชการประจำของเทศบาลตำบลบ้านแดน ประกอบด้วย ปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกองการศึกษา เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน จำนวน 3 ราย กลุ่มองค์กรทางท่องเที่ยวในระดับจังหวัด ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการ / ผู้แทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 2 ราย กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยว ในเขตตำบลบ้านแดน อำเภอภรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย ตัวแทนผู้ประกอบการ ซึ่งคัดเลือกตัวแทนจากผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการ อาทิเช่น ร้านค้าร้านค้าของที่ระลึก ร้านอาหาร สถานีบริการน้ำมัน และโรงแรม/ที่พัก บริษัทนำเที่ยว จำนวน 10 ราย และผู้นำชุมชน จำนวน 14 ราย รวมทั้งสิ้น 34 ราย โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ คือ เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านแดน อำเภอภรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นผู้ที่มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในเขตตำบลบ้านแดน อำเภอภรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอย่างดี จากนั้นทำการศึกษาสภาพบริบทของตำบลบ้านแดน อำเภอภรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยใช้การรวบรวม (Literature Review) จากข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) จากนั้นจึงร่วมกันวางแผนการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอภรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย

การจัดประชุมกลุ่มเพื่อวางยุทธศาสตร์ กับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 กลุ่ม โดยจัดประชุมประชุมกลุ่มเป็นการวิเคราะห์สภาพปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก (SWOT) และนำไปสู่การวิเคราะห์ SWOT Matrix เพื่อสร้างยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน จากนั้นนำมาประกอบวิเคราะห์ข้อมูลรวบรวมจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหา และหาความสัมพันธ์ของข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

4. ผลการศึกษา/การทดลอง

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาสภาพบริบทของตำบลบ้านแดน อำเภอภรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน คือการศึกษาสภาพบริบทของตำบลบ้านแดน อำเภอภรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าตำบลบ้านแดน มีระยะห่างจากที่ว่าการอำเภอภรรพตพิสัยไปทางทิศตะวันตกประมาณ 20 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดนครสวรรค์ไปทางทิศเหนือประมาณ 40 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 68.65 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 13.25 ของพื้นที่อำเภอภรรพตพิสัย มีหมู่บ้านทั้งหมด จำนวน 10 หมู่บ้านคือ บ้านแดน บ้านเขาหน่อ บ้านท่าจันทร์ บ้านนาหุบ บ้านหนองน้ำขุ่น บ้านน้ำหัก บ้านเขาห้วยลุง บ้านผาสวรรค์ บ้านชนบทพัฒนา บ้านแดนสว่าง มีประชากรทั้งสิ้น 7,015 คน แบ่งเป็น ชาย จำนวน 3,413 คน และหญิง จำนวน 3,602 คน และมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 2,313 ครัวเรือน ตำบลบ้านแดน มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางธรรมชาติ และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ซึ่งปรากฏเห็นได้เด่นชัด โดยในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลบ้านแดน เฉลี่ยปีละประมาณ 4,000 – 5,000 คน ซึ่งในช่วงระยะหลังที่ผ่านมานั้นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยร้อยละ 1.33 ทำให้ภาพรวมของตัวเลขของการท่องเที่ยวในพื้นที่ลดลงส่งผลต่อการสร้างรายได้ของผู้ประกอบการในพื้นที่ [12] แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของตำบลบ้านแดน คือ เทือกเขาหินปูนขนาดใหญ่เกิดจากการโก่งของเปลือกโลก ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษแบบหนึ่งทางธรณีวิทยา(UNIQUE) มีสภาพเป็นภูเขาโดดประกอบด้วย โครงสร้างทางธรณีวิทยาที่เป็นกลุ่มหินอ่อนเขาโมโน (Kho Mano Marbles) ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยหินอ่อนที่มีสีเทาถึงสีขาว มีลักษณะเป็นชั้นและมีเนื้อสमानแน่น (Massive) และเป็นหินที่เกิดในยุคดีโวเนียน (Devonian) ซิลูเรียน (Silurian) ซึ่งเทือกเขาดังกล่าว พบบริเวณ หมู่ที่ 2 บ้านเขาหน่อ เรียกว่า เขาหน่อ – เขาแก้ว อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถานสำคัญกล่าวคือ วัดเขาหน่อ สิ่งก่อสร้างที่สำคัญในวัดมี พระอุโบสถ ซึ่งสร้างมากกว่า 50 ปีแล้ว ภายในมีพระพุทธรูปปูนปั้น ฝีมือช่างพื้นบ้าน และพระพุทธรูปสลักจากหินอ่อน และพระสาวก อีก 2 องค์ โดยกัญญาอาวาสมิแผ่นไม้สลักเป็นรูปพระพุทธรูปนอนปางไสยาสน์มีสาวก

ประทับนั่งอยู่ที่ปลายพระบาท 3 องค์ ตอนบนเหนือองค์พระสลักเป็นลวดลายต่างๆแบบศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย ประกอบกับลายแกะสลักแจกันมีดอกบัวปักอยู่ที่ด้านพระเศียร ลวดลายแจกันนี้เคยนิยมสร้างในลังกาเรียกว่าปुरुณฆฎะ หรือหม้อน้ำแห่งความอุดมสมบูรณ์ ในศิลปะสมัยสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ 19-21) คาดว่า จะมีอายุกว่า 200 ปีมาแล้ว นอกจากนี้ยังมีเครื่องเคลือบดินเผาอีกจำนวน 4-5 ชิ้น ซึ่งค้นพบเมื่อครั้งขุดลอกคลองน้ำท่ามบริเวณหลังวัดเขาหน่อ [13]

ตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัญหาการท่องเที่ยวของตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าหน่วยงานที่ดูแลและรับผิดชอบนั้นเป็นอำนาจการดูแลแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน ซึ่งทำหน้าที่ในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในเขตความรับผิดชอบทั้งในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน นั้น มุ่งเน้นที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี โดยการประสานเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ รวมไปถึงการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในแง่ของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน ก่อให้เกิดปัญหาที่สะท้อนออกมาในเชิงภาพลักษณ์ที่ทำให้พบเห็นได้อย่างประจักษ์ ปัญหาดังกล่าวคือ ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาการบริการพื้นฐานที่ไม่เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว รวมไปถึงความทรุดโทรมของสิ่งก่อสร้าง อาทิเช่นที่ อาคารสถานที่รองรับนักท่องเที่ยว ร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ป้ายบอกทาง ป้ายบอกแหล่งท่องเที่ยว ถนนทางเข้าที่เกิดความเสื่อมโทรมจากการขาดการบำรุงรักษา รวมไปถึงวัดเขาหน่อที่เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ก็ขาดการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องจึงทำให้วัดเขาหน่อมีสภาพทรุดโทรม รวมไปถึงนักท่องเที่ยวไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตั้งไว้จึงก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความไม่เป็นระเบียบ ร้านค้าหรือร้านอาหารที่ตั้งขายไม่เป็นระเบียบทำให้บดบังทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาสำคัญอีกประการคือ พฤติกรรมของลิงที่บริเวณวัดเขาหน่อ และบริเวณพื้นที่โดยรอบ มีปริมาณของประชากรเพิ่มมากขึ้นเกินกว่าที่พื้นที่จะรองรับได้ และลิงยังรบกวนนักท่องเที่ยว และยานพาหนะของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการรื้อค้นทำลายกระเบื้องในกุฏิ ศาลา และสิ่งปลูกสร้างภายในวัดเขาหน่อ ซึ่งในฤดูฝนจะพบปัญหาเกี่ยวกับกลิ่นเหม็นจากสิ่งปฏิกูลที่มาจากลิง ส่วนในฤดูแล้งชาวบ้านก็ได้รับความเดือดร้อนโดยลิงจะเข้าไปทำลาย และขโมยกินพืชผลของชาวบ้าน ปัญหาสำคัญอีกประการคือ นักท่องเที่ยวที่เลี้ยงอาหารลิงมีความมั่งง่ายโดยจะให้อาหารลิงในบริเวณที่ไม่ใช่ลานให้อาหารลิง สาเหตุที่ทำให้ลิงกระจายตัวออกไป ซึ่งในบางฤดูกาลที่ผลไม้ ออกมามาก พ่อค้าแม่ค้าก็จะเอาผลไม้มาเทตามบริเวณริม

ถนนตลอดแนวจนถึงเทศบาลตำบลบ้านแดน และพอลิงกินเสร็จพวกเขาจะและเศษอาหารเหล่านั้นจะเคลื่อนกลาดบริเวณถนน

ปัญหาภายในส่วนของเทศบาลตำบลบ้านแดนนั้น การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเกิดปัญหาในส่วนต่างๆ ทั้งในด้านงบประมาณ ในการดูแลจัดการมีอย่างจำกัดไม่เพียงพอต่อการพัฒนาและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย พนักงาน เจ้าหน้าที่ รวมไปถึงแรงงานในการดูแล และปรับปรุงสถานที่ที่ไม่สอดคล้องกับปริมาณงาน และดูแลสถานที่ไม่ทั่วถึงจึงก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดนนั้น ไม่ได้มีแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง ปัญหาดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น นั้นทำให้ความนิยมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเริ่มลดน้อยลง ระยะเวลาการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวสั้นลงเนื่องจากขาดองค์ประกอบทั้งในด้านของข้อมูลเนื้อหาของแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงวิทยากรผู้นำชม รูปแบบการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ในปัจจุบันกิจกรรมดังกล่าวก็สูญหายไป เหลือเพียงการจัดกิจกรรมเทิดพระเกียรติ ตามรอยเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งในปัจจุบันผู้วิจัยพบว่าการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว นั้นยังไม่เด่นชัด ส่วนใหญ่จะเดินทางแวะเข้ามาพักผ่อน และประกอบกิจกรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่กิจกรรมทางการท่องเที่ยวในเทศบาลตำบลบ้านแดนนั้นยังมีอีกหลากหลายกิจกรรมซึ่งขาดการดูแลเอาใจใส่ และขาดการส่งเสริมจากหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างจริงจัง และรวมไปถึงนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้ามาท่องเที่ยวยังเป็นนักท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มหนุ่มสาว และการเดินทางมาเป็นครอบครัว ซึ่งปัญหาดังกล่าวนั้นส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ที่ทำให้ขาดความยั่งยืนในการดำรงอยู่ของแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต

การศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวไทยเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการตั้งเป้าหมายของจำนวนนักท่องเที่ยวไว้ว่า อีก 5 ปี ประเทศไทยจะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัว รวมเป็น 20 ล้านคนราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2547) ได้ให้หลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนเป็นการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่คำนึงถึงความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนการรักษาสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และเป็นการสร้างผล

ถ้าโรรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่นเป็นการส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมในท้องถิ่นอย่างน้อยที่สุด

การสร้างและประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ผลการสร้างและประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้นต้องสร้างบนพื้นฐานของทรัพยากรการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและนโยบาย ในขณะที่เดียวกันที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ระบบนิเวศ [14]ด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้เสริมจุดแข็ง แก้ไขจุดอ่อน สอดคล้องกับแนวคิดการวางแผนท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของพยอมธรรมบุตร[15] คือ นักวางแผนแบบบูรณาการ มีการวางแผนท่องเที่ยวแบบบูรณาการกับการวางแผนพัฒนาด้านจิตสำนึกเข้าไปในแผนพัฒนาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นกระบวนการดำเนินการตรวจสอบทรัพยากร ประเมินสภาพแวดล้อมภายใน/ภายนอก การวิเคราะห์ SWOT กำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดพันธกิจ และกำหนดยุทธศาสตร์ อีกทั้งมีความสอดคล้องครอบคลุมกับแนวทางการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละยุทธศาสตร์เป็นแนวทางที่ตอบสนองความต้องการแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยว และความต้องการของชุมชนที่มีความสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น และสามารถนำไปปฏิบัติได้ จึงเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ต่อไป

5. สรุปและการอภิปรายผล

ผลการศึกษา พบว่า แนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ คือยุทธศาสตร์ที่ 1 : พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความเหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมากที่สุด สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนที่มีอยู่อย่างลงตัว ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ส่งเสริมและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ยุทธศาสตร์ที่ 3 : บริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ และ ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กลยุทธ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละยุทธศาสตร์เป็นแนวทางที่ตอบสนองความต้องการแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยว และความต้องการของชุมชนที่มีความสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น และสามารถนำไปปฏิบัติได้ จึงเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ไปสู่ความยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับ สมัคร ณะเกิงสุข ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว: ศึกษากรณีเกาะเสม็ด ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง [17]งานวิจัยนี้เป็นการศึกษา

สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเลเกาะเสม็ด ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลจากการศึกษาพบว่า หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ยังขาดการประสานและขาด ประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกันซึ่งมีผลกระทบต่ออนุรักษทรัพยากร สิ่งแวดล้อมบนพื้นที่การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย การสร้างความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทาง ธรรมชาติและทำให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนขณะท่องเที่ยวจากปัญหาที่พบจากการศึกษา หน่วยงานที่รับผิดชอบควรกำหนดแผนที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้ชัดเจน ควรสร้างความร่วมมือกันระหว่างรัฐและเอกชน สร้างมาตรการ กฎ ระเบียบเพื่อกำกับดูแลควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีจิตสำนึกในการให้บริการที่ดีมีมาตรฐาน มีความรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

7.1 ควรสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประสานงานร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง อย่างแท้จริงส่งผลให้การพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ประสบความสำเร็จ

7.2 บุคคลทั่วไปที่มีความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลบ้านแดน อำเภอ บรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ควรทำการศึกษาถึงข้อจำกัดเงื่อนไขของพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่ทุกแห่งจะมีลักษณะเฉพาะและความแตกต่างกันออกไป

7.3 การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรพัฒนาและส่งเสริมให้จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ดั้งเดิมที่มีอยู่แล้ว โดยให้ระมัดระวังความรู้สึกของคนในชุมชนท้องถิ่น

7. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จลงได้อย่างเรียบร้อยสมบูรณ์ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญผล ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาและแนวทางในการดำเนินการศึกษาในครั้งนี้ รวมถึงคณะผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ พนักงาน เทศบาลตำบลบ้านแดน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้อนุเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษานี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์, “ข้อมูลจังหวัดนครสวรรค์”. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://61.19.192.247/webnkw/nsinfo/generaldata/index.php>, 2556.
- [2] (สำนักงานนโยบายเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2548)
- [3] ราไพพรรณ แก้วสุริยะ, “การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, นนทบุรี, 2547.
- [4] เทศบาลตำบลบ้านแดน, “ข้อมูลเทศบาลตำบลบ้านแดน”, (ระบบออนไลน์), แหล่งที่มา www.ban-dan.go.th, 2556.
- [5] เทศบาลตำบลบ้านแดน, “แผนพัฒนาสามปี 2557-2559”, นครสวรรค์, 2557.
- [6] สมบัติ กาญจนกิจ, “นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว”, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, 2544.
- [7] เทิดชาย ช่วยบำรุง, “บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”, สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, กรุงเทพฯ, 2552.
- [8] วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ, “การวางแผนกลยุทธ์: ศิลปะการกำหนดแผนองค์การสู่ความเป็นเลิศ”, กรุงเทพฯ, 2548.
- [9] นภาพร ลิขิตวงศ์ขจร, “บัญชีครัวเรือน: เครื่องมือสู่เศรษฐกิจพอเพียง”, เชียงใหม่ 2550.
- [10] อารีรัตน์ โกสิทธิ์ และคณะ, “ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย” กรุงเทพฯ, 2550.
- [11] วิชรินทร์ เงินสุข, “ตามรอยเสด็จพระพุทธเจ้าหลวงประพาสต้นมณฑลนครสวรรค์ ร.ศ.120”, ศิลปะงานพิมพ์, นครสวรรค์, 2553.
- [12] วิทยาลัยชุมชน, “แผนการจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบริเวณเขาหน้อ - เขาแก้ว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์”, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ, 2538.
- [13] Shirley, E., Beyond the green horizon, principles for sustainable tourism, Surrey: Word Wide Fund for Nature (WWF), 1992.
- [14] พะยอม ธรรมบุตร, “การวางแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว”, กรุงเทพฯ, 2549.
- [15] สมัคร ณะเกิงสุขชู, “สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว: ศึกษากรณีเกาะเสม็ด ตำบลเพ อำเภอเมืองจังหวัดระยอง”, คณะรัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี, 2545.